

והתרתו נראית כסתירה⁽¹⁴⁵⁾.

גמרא:

אמר רב נחמן: האי פוגלא [צנזון] שטומנים אותו בקרקע ומקצתו מגולה, ולא השריש, ולא נתכוין המטמין אותו לזורעו אלא שישמר הצנזון⁽¹⁴⁸⁾, ובא להוציאו בשבת, הדין תלוי, באופן שבו הוא מונח:

רבי יהודה אומר: כיון שלא נאסר מכבש של כובסין אלא משום סתירה, לפיכך אם היה מותר קצת מערב שבת — מתיר את כולו ושוממו⁽¹⁴⁶⁾, ואין בכך איסור משום מוקצה⁽¹⁴⁷⁾.

יש לבאר לדעת הרמב"ם שכזה נחלקו ת"ק ורבי יהודה, לדעת ת"ק האיסור של מכבש הוא משום מוקצה מחמת חסרון כיס ולכן אסור בכל אופן ואילו לדעת רבי יהודה האיסור משום סותר ולכן אם היה מותר קצת מערב שבת אין איסור סותר. ובביאור הגר"א [ש"ב, ס"ד] כתב, שהרמב"ם והטור הולכים לשיטתם בכמה מקומות בש"ס כאשר רבי יהודה מוסיף דבר חדש על דברי תנא קמא, שלדעת הרמב"ם כונת רבי יהודה היא לחלוק על ת"ק, ולדעת הטור לא בא אלא להוסיף..

148. בפרק במה טומנין [לעיל נ' ב] מביאה הגמרא משנה במסכת כלאיים שאומרת: "הטומן לפת וצנזנות תחת הגפן, אם היה מקצת עליו מגולים — אינו חושש לא משום כלאיים ולא משום שביעית ולא משום מעשר וניטלין בשבת".

וכתבו התוספות שם [ד"ה הטומן] שהמשנה מדברת כשלא השרישו, מפני שאם השרישו, אסור ליטלם בשבת משום עוקר דבר מגידולו. הר"ן שם [כ"ג ב' מדפי הרי"ף] כתב שמדובר כשלא היה רוצה בהשרשתם. השלחן ערוך [שי"א ס"ח] פסק כדברי התוספות וכדברי הרי"ן.

ולדעת המגן אברהם [שי"א ס"ק כ"ב] אפילו אם התכוין לזורעם — מותר לנוטלם בשבת, והחילוק בין נתכוין לזרוע לנתכוין להטמין, אמור לענין כלאיים ולא לענין שבת. ועיין במשנה ברורה שם [ס"ק כ"ז] שפסק

ידי כלי כמנהגנו, אסור אפילו לצורך שבת כמו שהבאנו בהערה 127.

השפת אמת כתב, שלולא דברי רש"י, שהאיסור הוא משום הכנה, היה נראה לפרש שהאיסור הוא משום תיקון כלי. ועיין שם מה שבאר עוד, בדעת רש"י.

145. כך פירש רש"י.

הרמב"ם [פכ"ו מהלכות שבת, הי"ב]. כתב: ושל כובסין לא יגע בו מפני שהוא מוקצה מחמת חסרון כיס.

האור שמח שם כתב, שמדברי הירושלמי מוכח כרש"י, שכן הירושלמי אומר שלא היה ראוי לאסור את המכבש משום סתירה, מפני שהוא כלי, אלא שחכמים נתנו לו דין של קרקע.

146. הרי"ף גורס כאן: רבי יהודה אומר: אם היה מותר מערב שבת, מכיר את כליו ושומטן.

147. הטור הביא את דברי רבי יהודה להלכה. וכתב הבית יוסף [ש"ב ד"ה מכבש] שלדעת הטור רבי יהודה לא בא לחלוק על תנא קמא, אלא להוסיף שכיון שהאיסור הוא משום סותר, לפיכך אם היה המכבש מותר קצת מערב שבת — אין בו איסור סתירה.

מדברי הרמב"ם בפירוש המשנה שכתב שאין הלכה כרבי יהודה, משמע שהוא סובר שרבי יהודה חולק על תנא קמא.

לעיל [בהערה 145] הבאנו את דעת הרמב"ם שהמכבש הוא מוקצה מחמת חסרון כיס ואם כן